

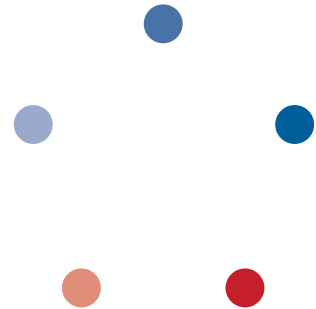

PRZEWODNIK PO PROGRAMACH
**FUNDUSZY NORWESKICH
ORAZ FUNDUSZY EOG**
II edycji 2009-2014

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

PRZEWODNIK PO PROGRAMACH
FUNDUSZY NORWESKICH
ORAZ FUNDUSZY EOG
II edycji 2009-2014

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
Warszawa, sierpień 2014

Wydawca:
Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

Koncepcja merytoryczna:
Departament Programów Pomocowych
Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

Opracowanie graficzne, skład:
Printomato Magdalena Piotrowska-Kloc

Zdjęcia:
Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju – strona 5; Printomato – strony 4 (drugie i trzecie zdjęcie od lewej), 10 (drugie i trzecie zdjęcie od lewej), 11 (trzecie zdjęcie od lewej), 12, 22; Depositphotos – strony 4 (pierwsze zdjęcie od lewej), 10 (pierwsze zdjęcie od lewej), 28, 34; Fotolia – strona 16; Photogenica – strony 11 (pierwsze i drugie zdjęcie od lewej), 18, 25.

Druk: Ivest-Druk

ISBN: 978-83-7610-508-6

Egzemplarz bezpłatny

Spis treści

1. Informacje ogólne 4

2. Informacje na temat programów 12

2.1 Ochrona środowiska i energia odnawialna 12

2.1.1 Program: *Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii* 13

2.1.2 Program: *Ochrona różnorodności biologicznej i ekosystemów* 14

2.1.3 Program: *Wzmocnienie monitoringu środowiska oraz działań kontrolnych* 14

2.1.4 Program: *Innowacje w zakresie zielonych technologii* 15

2.2 Wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego 16

2.2.1 Program: *Obywatele dla Demokracji* (fundusz dla organizacji pozarządowych) 17

2.3 Rozwój społeczny i regionalny 18

2.3.1 Program: *Ograniczenie społecznych nierówności w zdrowiu* 19

2.3.2 Program: *Poprawa i lepsze dostosowanie ochrony zdrowia do trendów demograficzno-epidemiologicznych* 20

2.3.3 Program: *Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego* 21

2.4 Dziedzictwo kulturowe 22

2.4.1 Program: *Konserwacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego* 23

2.4.2 Program: *Promowanie różnorodności kulturowej i artystycznej w ramach europejskiego dziedzictwa kulturowego* 24

2.5 Badania naukowe i stypendia 25

2.5.1 Program: *Polsko-Norweska Współpraca Badawcza* 26

2.5.2 Program: *Fundusz Stypendialny i Szkoleniowy* 27

2.6 Schengen i sprawy wewnętrzne 28

2.6.1 Program: *Współpraca w obszarze Schengen i walka z przestępczością transgraniczną i zorganizowaną, w tym przeciwdziałanie handlowi ludźmi oraz migracjom grup przestępczych* 29

2.6.2 Program: *Budowanie potencjału instytucjonalnego i współpraca w obszarze wymiaru sprawiedliwości / Poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości* 30

2.6.3 Program: *Wsparcie Służby Więziennej, w tym sankcji pozawięziennych* 31

2.6.4 Program: *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i przemocy ze względu na płeć* 33

2.7 Godna praca i dialog trójstronny 34

2.7.1 Program: *Fundusz na rzecz godnej pracy i dialogu trójstronnego* 35

3. Krajowy Punkt Kontaktowy dla funduszy norweskich i funduszy EOG 36

1. Informacje ogólne

Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, czyli tzw. fundusze norweskie i fundusze EOG, są formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię Polsce oraz 15 innym państwom członkowskim Unii Europejskiej (UE). Głównymi celami funduszy norweskich i funduszy EOG są: przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy państwami-darczyńcami a państwem-beneficjentem.

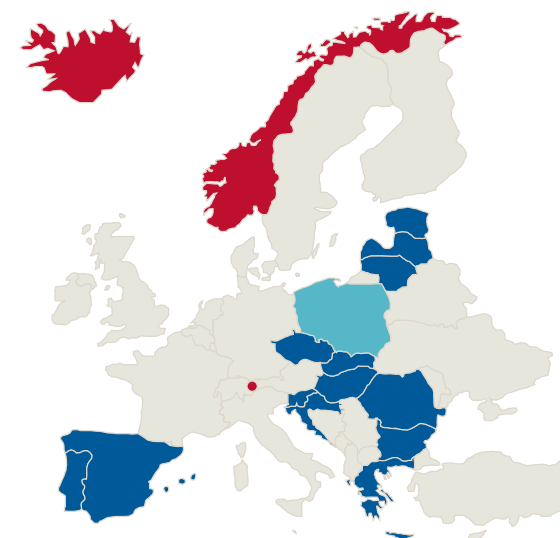
Na mocy umów międzynarodowych zawartych w 2010 r. pomiędzy Unią Europejską a państwami-darczyńcami oraz umów międzyrządowych (tzw. *Memorandum of Understanding*) zawartych w 2011 r. przez państwa-beneficjentów z Norwegią, Islandią i Liechtensteinem **łączna kwota drugiej edycji (2009-2014) funduszy norweskich i funduszy EOG wynosi 1,798 mld euro**, z czego dla Polski przeznaczono blisko jedną trzecią ogólnej kwoty.

W zamian za ww. pomoc finansową państwa-darczyńcy korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego Unii Europejskiej, mimo że nie są jej członkami.

W trakcie I edycji funduszy norweskich i funduszy EOG (2004-2009) zrealizowano w Polsce ponad **1400 projektów** w różnych obszarach tematycznych w ramach całkowitej puli środków pomocowych wynoszącej **533,51 mln euro**.

Fot. nr 1. Uroczyste podpisanie umów międzyrządowych przez Elżbietę Bierkowską, ministra rozwoju regionalnego (obecnie ministra infrastruktury i rozwoju), oraz Enoka Nygaard, Ambasadora Norwegii, w obecności Donalda Tuska, premiera Polski, oraz Jensa Stoltenberga, ówczesnego premiera Norwegii, Gdańsk, 10 czerwca 2011 r.

Odbiorcami funduszy norweskich oraz funduszy EOG jest łącznie 16 krajów UE – czyli 12 państw, które przystąpiły do wspólnego rynku w roku 2004 i roku 2007, oraz Chorwacja, Hiszpania, Portugalia i Grecja.

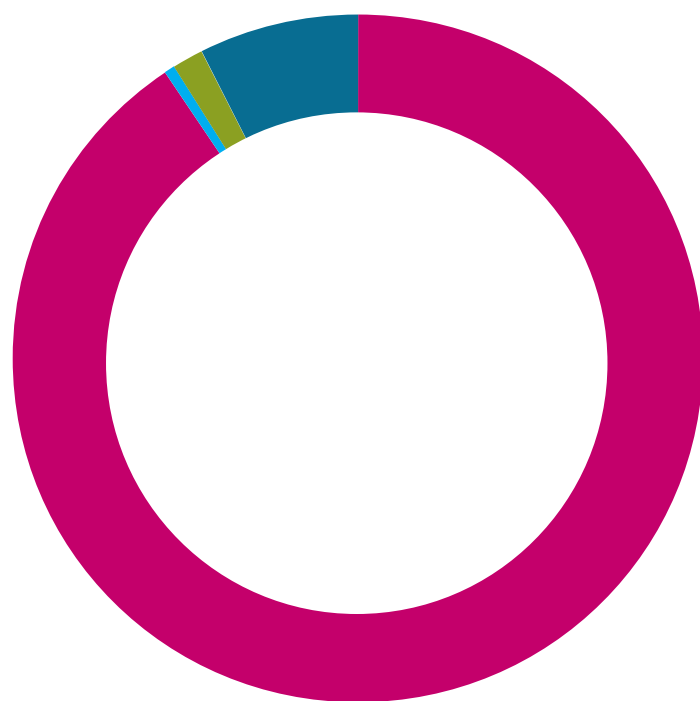
- Państwa-darczyńcy: Islandia, Norwegia, Liechtenstein
- Państwa-beneficjenci: Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Estonia, Grecja, Hiszpania, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Węgry

Mapa nr 1. Państwa-darczyńcy oraz państwa-beneficjenci II edycji funduszy norweskich i funduszy EOG

Alokacja dla Polski

Alokacja dla Polski wynosi **578,1 mln euro**, przy czym w kwocie tej zostały uwzględnione koszty dofinansowania projektów realizowanych przez beneficjentów w ramach poszczególnych programów oraz koszty zarządzania funduszami ponoszone przez stronę darczyńców oraz przez stronę polską.

- Programy **523,5 mln**
- Fundusz Współpracy Dwustronnej na poziomie krajowym **2,9 mln**
- Zarządzanie funduszami przez stronę polską **8,4 mln**
- Zarządzanie funduszami przez stronę darczyńców **43,3 mln**

Wykres nr 1. Podział alokacji na dofinansowanie programów, Fundusz Współpracy Dwustronnej na poziomie krajowym oraz zarządzanie funduszami (euro)

Nowa perspektywa funduszy norweskich i funduszy EOG opiera się na tzw. podejściu programowym. Zostało ustanowionych **17 programów**, zorientowanych na osiągnięcie założonych celów, rezultatów i wyników. Każdy program jest zarządzany przez operatora programu (w większości programów – we współpracy z podmiotami z państw-darczyńców). Trzy programy zarządzane są przez instytucję norweską lub działające na jej zlecenie. Dodatkowo uruchomiono tzw. Pomoc Techniczną (zobacz podrozdział *System wdrażania*) oraz Fundusz Współpracy Dwustronnej na poziomie krajowym (zobacz podrozdział *Współpraca dwustronna*).

- Ochrona środowiska i energia odnawialna **180 mln**
- Wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego **37 mln**
- Rozwój społeczny i regionalny **85,54 mln**
- Dziedzictwo kulturowe **80 mln**
- Badania naukowe i stypendia **77,83 mln**
- Schengen i sprawy wewnętrzne **40 mln**
- Godna praca i dialog trójstronny **3,11 mln**
- Innowacje w zakresie zielonych technologii **20 mln**

Wykres nr 2. Podział alokacji dla Polski wg obszarów tematycznych (euro)¹

¹ Dane w Wykresie nr 2. nie uwzględniają m.in. kosztów zarządzania funduszami norweskimi i funduszami EOG ponoszonymi przez stronę polską oraz przez państwa-darczyńców.

Tabela nr 1. Zestawienie programów

Obszar tematyczny	Nazwa programu	Alokacja z funduszy norweskich i EOG (euro)	Operator
Ochrona środowiska i energia odnawialna	Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii	145 000 000	Ministerstwo Środowiska we współpracy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	Ochrona różnorodności biologicznej i ekosystemów	20 000 000	Ministerstwo Środowiska we współpracy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	Wzmocnienie monitoringu środowiska oraz działań kontrolnych	15 000 000	Ministerstwo Środowiska we współpracy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Innowacje w zakresie zielonych technologii		20 000 000	Innovation Norway (instytucja norweska)
Wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego	Fundusz dla Organizacji Pozarządowych	37 000 000	Fundacja im. Stefana Batorego w imieniu Biura Mechanizmów Finansowych
Rozwój społeczny i regionalny	Ograniczanie społecznych nierówności w zdrowiu	18 000 000	Ministerstwo Zdrowia
	Poprawa i lepsze dostosowanie ochrony zdrowia do trendów demograficzno-epidemiologicznych	58 000 000	Ministerstwo Zdrowia
	Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego	9 544 500	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
Dziedzictwo kulturowe	Konserwacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego	70 000 000	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
	Promowanie różnorodności kulturowej i artystycznej w ramach europejskiego dziedzictwa kulturowego	10 000 000	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Badania naukowe i stypendia	Polsko-Norweska Współpraca Badawcza	62 830 000	Narodowe Centrum Badań i Rozwoju
	Fundusz Stypendialny i Szkoleniowy	15 000 000	Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
Schengen i sprawy wewnętrzne	Współpraca w obszarze Schengen oraz walka z przestępczością transgraniczną i zorganizowaną, w tym przeciwdziałanie handlowi ludźmi oraz migracjom grup przestępczych	10 000 000	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
	Budowanie potencjału instytucjonalnego i współpraca w obszarze wymiaru sprawiedliwości / Poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości	14 000 000	Ministerstwo Sprawiedliwości
	Wsparcie służby więziennej, w tym sankcji pozawięziennych	13 000 000	Centralny Zarząd Służby Więziennej
	Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i przemocy ze względu na płeć	3 000 000	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Godna praca i dialog trójstronny	Fundusz na rzecz godnej pracy i dialogu trójstronnego	3 112 000	Innovation Norway (instytucja norweska)

Zagadnienia horyzontalne

Na wszystkich etapach realizacji funduszy norweskich i funduszy EOG obowiązują następujące zasady przekrojowe:

Beneficjenci

Generalnie do beneficjentów zaliczyć można podmioty prywatne lub publiczne, komercyjne bądź niekomercyjne, oraz organizacje pozarządowe ustanowione jako podmiot prawny w Polsce, jak również działające w Polsce organizacje międzyrządowe. **Dla każdego z programów ustalony jest osobny, szczegółowy katalog podmiotów, które mogą ubiegać się o dofinansowanie.**

Model współpracy

Oba fundusze – norweski i EOG – zostały objęte jednolitymi zasadami i procedurami oraz podlegają jednemu systemowi zarządzania i wdrażania, opracowanemu na podstawie wytycznych państw-darczyńców.

System wdrażania

W każdym z państw-beneficjentów ustanowione zostały Krajowe Punkty Kontaktowe, ponoszące ogólną odpowiedzialność za wdrażanie funduszy w poszczególnych krajach. Ich zadaniem jest koordynacja i nadzór nad wdrażaniem programów. **W Polsce funkcję Krajowego Punktu Kontaktowego pełni Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.** Współpracuje ono z Operatorami Programów (zobacz Tabelę nr 1. *Zestawienie programów*), oraz z Instytucją Certyfikującą i Instytucją Audytu, których role sprawują odpowiednio Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju oraz Ministerstwo Finansów.

Poszczególne programy są wdrażane przez Operatorów. Odpowiadają oni m.in. za przygotowanie propozycji programu, nabór wniosków, wybór projektów i monitoring ich realizacji, promocję programu. Część programów jest realizowana w formie programów partnerskich z darczyńcami (zobacz podrozdział *Współpraca dwustronna*).

Koszty zarządzania funduszami

Na zadania wykonywane przez stronę polską, związane z zarządzaniem, wdrażaniem, monitorowaniem, kontrolą i audytem programów oraz na działania informacyjno-promocyjne wyodrębnione zostały środki tzw. Pomocy Technicznej. Budżet Pomocy Technicznej dla strony polskiej na cały okres wdrażania funduszy wynosi **8 365 500 euro.**

Koszty zarządzania funduszami przez stronę darczyńców, wynoszące **43 357 500 euro**, pokrywane są z ogólnej puli środków, pomniejszając tym samym ogólną kwotę przeznaczoną dla Polski. Będą one wydatkowane m.in. na funkcjonowanie Biura Mechanizmów Finansowych w Brukseli, ocenę, monitorowanie, ewaluację, sprawozdawczość i audyt przeprowadzany przez lub w imieniu państw-darczyńców oraz na udział partnerów programu z państw-darczyńców.

Poziomy dofinansowania projektów

Generalnie dofinansowanie projektów w podstawowej wysokości może sięgać **maksymalnie 85% całkowitych kosztów kwalifikowanych projektu** (pozostałe środki zapewniają beneficjenci jako tzw. wkład własny do projektu). Przy czym – przykładowo – organizacje pozarządowe mogą uzyskać dofinansowanie do **90% całkowitych kosztów kwalifikowanych**. Natomiast do 100% dofinansowania otrzymują stypendyści w ramach Funduszu Stypendialnego i Szkoleniowego. **Poziomy dofinansowania ustalone są osobno dla każdego programu.**

Okres realizacji projektów

Ogólne zasady określają końcową datę kwalifikowalności wydatków ponoszonych w ramach projektów na 30 kwietnia 2016 r. Wyjątek stanowi Fundusz Stypendialny i Szkoleniowy, dla którego okres kwalifikowalności upływa 30 września 2016 r., oraz program badawczy, gdzie kwalifikowalność projektów darczyńcy wydłużyli do 30 kwietnia 2017 roku. **Początkowa i końcowa data okresu kwalifikowalności wydatków dla poszczególnych projektów jest określana indywidualnie w umowie ws. projektu, zawieranej pomiędzy operatorem a beneficjentem.**

Procedura wyboru projektów

Wybór projektów do dofinansowania w znacznej mierze odbywa się na podstawie konkursów ogłaszanych przez operatorów w ramach poszczególnych programów. Ponadto realizowane są tzw. projekty predefiniowane.

Tryb konkursowy

Nabory wniosków są ogłaszane w ramach poszczególnych programów przez operatorów tych programów. Po zakończeniu oceny wniosków operator sporządza listę rankingową, która jest przekazywana pod obrady Komitetu ds. Wyboru Projektów. W programach partnerskich z darczyńcami w skład Komitetu, oprócz przedstawicieli strony polskiej, wchodzi przedstawiciel partnera programu z państw-darczyńców. Komitet ds. Wyboru Projektów dokonuje przeglądu rankingów projektów. Komitet ds. Wyboru Projektów przedkłada operatorowi programu listę rekomendowanych projektów.

Na podstawie rekomendacji Komitetu ds. Wyboru Projektów podejmowana jest decyzja o przyznaniu wsparcia wybranym projektom.

Projekty predefiniowane

Poza projektami predefiniowanymi (czyli takimi, w których beneficjenci są z góry określani) wymienionymi w umowach z darczyńcami (*Memorandum of Understanding*), projekty tego typu mogły być również proponowane na etapie tworzenia i zatwierdzania programu.

Współpraca dwustronna

W drugiej edycji funduszy norweskich i EOG strona darczyńców położyła duży nacisk na wzmocnienie współpracy dwustronnej pomiędzy państwami-darczyńcami i państwami-beneficjentami. W związku z tym, strona darczyńców z ogólnej alokacji dla Polski wyodrębniła środki o wartości 0,5% oraz dodatkowo 1,5% z każdego programu na tzw. działania dwustronne. W wyniku tego powstały: **Fundusz Współpracy Dwustronnej na poziomie krajowym** oraz **Fundusze Współpracy Dwustronnej na poziomie poszczególnych programów**. Instrumenty te mają charakter obowiązkowy, tzn. w każdym kraju beneficjenci musieli powstać takie fundusze. Mają one na celu usprawnienie tworzenia sieci, wymianę, dzielenie się i przekazywanie wiedzy, technologii, doświadczeń i dobrych praktyk między podmiotami publicznymi w państwach-darczyńcach i państwach-beneficjentach.

Fundusz Współpracy Dwustronnej na poziomie krajowym stanowi źródło finansowania inicjatyw wzmocniających współpracę pomiędzy państwami-darczyńcami i państwem-beneficjentem. W jego ramach finansowane są inicjatywy mające na celu ułatwienie nawiązywania współpracy oraz tworzenia sieci współpracy na poziomie krajowym. Kwota Funduszu Współpracy Dwustronnej na poziomie krajowym wynosi **0,5% całkowitej alokacji dla Polski – tj. 2 890 500 euro**. Z tego funduszu finansowane są głównie konferencje.

Fundusz Współpracy Dwustronnej na poziomie programu jest ustanowiony w ramach danego programu. Fundusz ma ułatwiać m.in. poszukiwanie partnerów z państw-darczyńców przed lub w trakcie przygotowywania wniosku aplikacyjnego, rozwój takich partnerstw, tworzenie sieci współpracy, wymiany, dzielenia się i przekazywania wiedzy, technologii, doświadczeń oraz najlepszych praktyk pomiędzy beneficjentami oraz podmiotami państw-darczyńców. Kwota funduszu wynosi około **1,5% (tj. ok. 8 000 000 euro)** wydatków kwalifikowalnych danego programu.

Współpraca dwustronna wspierana jest również w ramach poszczególnych programów, gdzie darczyńcy ustanowili, że warunkiem złożenia przez beneficjenta polskiego wniosku o dofinansowanie jest realizacja projektu w partnerstwie z podmiotem z krajów darczyńców. Koszty ponoszone przez partnera pokrywane są wówczas z budżetu projektu.

Programy z obowiązkowym partnerstwem:

Polsko-Norweski Program Badawczy

Fundusz Stypendialno-Szkoleniowy

Promowanie różnorodności kulturowej i artystycznej w ramach europejskiego dziedzictwa kulturowego

2. Informacje na temat programów

2.1 Ochrona środowiska i energia odnawialna

2.1.1 Program: *Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii*

Operator: Ministerstwo Środowiska we współpracy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Wartość programu z funduszy EOG oraz funduszu norweskiego: 145 000 000 euro + 35 587 795 euro z polskiego budżetu państwa
Poziom dofinansowania projektów: max. 80%

Cel i obszary wsparcia

Celami programu są: redukcja emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczenia powietrza oraz zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w ogólnym bilansie zużycia energii.

W ramach programu zaplanowano następujące obszary wsparcia / obszary priorytetowe:

- poprawa efektywności energetycznej w budynkach;
- wzrost świadomości społecznej i edukacja w zakresie efektywności energetycznej (wsparcie w ramach projektu predefiniowanego);
- wzrost produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

Rodzaje kwalifikowalnych projektów

1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej przeznaczonych na potrzeby: administracji publicznej, oświaty, opieki zdrowotnej, społecznej lub socjalnej, szkolnictwa wyższego, nauki, wychowania.
2. Zastąpienie przestarzałych źródeł ciepła dla ww. budynków użyteczności publicznej o mocy do 3 MW nowoczesnymi, energooszczędnymi i ekologicznymi źródłami ciepła lub energii elektrycznej, w tym: pochodzącymi ze źródeł odnawialnych lub źródłami ciepła i energii elektrycznej wytwarzanych w skojarzeniu (kogeneracji).

Przez źródła ciepła lub energii elektrycznej wykorzystujące energię ze źródeł odnawialnych należy rozumieć:

- urządzenia i instalacje do wysokosprawnej produkcji energii elektrycznej, ciepła lub chłodu w skojarzeniu (wysokosprawna ko/tri generacja);
- urządzenia do produkcji ciepła opalane biomasą (kotły na biomasę);
- układy (ogniwa) fotowoltaiczne;
- rekuperatory ciepła, pompy ciepła, kolektory słoneczne;
- małe (mikro) turbiny wiatrowe (budynkowe prądnice wiatrowe);
- urządzenia i instalacje do wytwarzania energii elektrycznej i ciepła opalane biogazem;
- urządzenia do produkcji ciepła zasilane energią geotermalną (instalacje do wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł geotermalnych).

3. Projekty mające na celu modernizację węzłów cieplnych o łącznej mocy do 3 MW dla ww. budynków użyteczności publicznej.

Projekty predefiniowane

23 projekty predefiniowane mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń, w tym redukcję CO₂ o ponad 245 tys. ton/rok realizowane są przez przedsiębiorstwa prywatne. Wartość dofinansowania dla tych projektów wynosi ponad 52 mln euro. W czerwcu 2013 roku rozpoczęto wdrażanie projektu predefiniowanego *Działania edukacyjne i promocyjne w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii, włączając idee domów przyjaznych środowisku*. Wartość projektu wynosi 1 427 500 euro. Podmiotem odpowiedzialnym za jego realizację jest Departament Informacji o Środowisku w Ministerstwie Środowiska.

2.1.2 Program: *Ochrona różnorodności biologicznej i ekosystemów*

Operator: Ministerstwo Środowiska we współpracy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Wartość programu z funduszy EOG: 20 000 000 euro + 3 529 412 euro z polskiego budżetu państwa
Poziom dofinansowania projektów: max. 85% oraz max. 90% dla NGO

Cel i obszary wsparcia

Celem programu jest osiągnięcie następujących rezultatów:

- zwiększenie potencjału dla efektywnego zarządzania obszarami Natura 2000 i ich monitorowania;
- zwiększenie potencjału lokalnych ekosystemów przeciwko obcym gatunkom inwazyjnym;
- wzrost świadomości społecznej oraz edukacji na temat różnorodności biologicznej i działań na rzecz ekosystemów, włączając w to wzrost świadomości społecznej oraz edukacji dot. powiązań pomiędzy różnorodnością biologiczną a zmianami klimatu oraz ekonomiczną wyceną ekosystemów;
- zwiększenie potencjału ekologicznych organizacji pozarządowych promujących różnorodność biologiczną.

Projekt predefiniowany

Od maja 2013 roku realizowany jest projekt predefiniowany *Różnorodność biologiczna i działania na rzecz ekosystemów – ogólnopolska kampania informacyjna podnosząca świadomość nt. różnorodności biologicznej*. Podmiotem odpowiedzialnym za realizację projektu jest Departament Informacji o Środowisku w Ministerstwie Środowiska. Jego całkowita wartość wynosi 875 000 euro z funduszy EOG wraz z dofinansowaniem ze środków budżetu państwa.

www.mos.gov.pl/eog

2.1.3 Program: *Wzmocnienie monitoringu środowiska oraz działań kontrolnych*

Operator: Ministerstwo Środowiska we współpracy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Partnerstwo na poziomie programu: Agencja ds. Klimatu i Zanieczyszczeń z Norwegii (Climate and Pollution Agency)
Wartość programu z funduszy EOG: 15 000 000 euro + 2 647 059 euro z polskiego budżetu państwa
Poziom dofinansowania projektów: max. 85%

Cel i obszary wsparcia

Głównym celem programu jest podniesienie jakości danych oraz informacji o środowisku. W szczególności celem jest poprawa efektywności i jakości monitoringu środowiska poprzez dostarczanie know-how, wiarygodnych źródeł danych i specjalistycznych urządzeń laboratoryjnych i pomiarów, a także wzmocnienie działań kontrolnych poprzez zapewnienie odpowiednich procedur, narzędzi i sprzętu.

Program ma również za zadanie wspieranie rozwiązań dotyczących wzmocnienia zdolności służb geodezyjnych i kartograficznych w zakresie korzystania z informacji przestrzennej obejmującej w szczególności hydrograficzne i hydrologiczne dane przestrzenne.

Projekty predefiniowane są realizowane od maja 2013 roku.

1. *Wzmocnienie systemu oceny jakości powietrza w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie*
Beneficjent: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Partner projektu: Norweski Instytut Badań Powietrza
Wartość projektu: 1 929 712 euro

Cel projektu: wzmocnienie zdolności Inspekcji Ochrony Środowiska do zapewnienia aktualnych i wiarygodnych danych na temat jakości powietrza w Polsce i odpowiedniego systemu informacji o jakości powietrza, jak również wsparcie administracji odpowiedzialnej za zarządzanie jakością powietrza.

2. *Wzmocnienie potencjału technicznego Inspekcji Ochrony Środowiska poprzez zakup urządzeń pomiarowych, wyposażenia laboratoryjnego i narzędzi informatycznych*

Beneficjent: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Partner projektu: Norweski Instytut Badań Powietrza

Wartość projektu: 7 005 246 euro

Cel projektu: wzmocnienie zdolności Inspekcji Ochrony Środowiska do zapewnienia odpowiednich i wiarygodnych danych o jakości powietrza w Polsce.

3. *Monitoring efektów projektu PL 0100 „Wzrost efektywności działalności Inspekcji Ochrony Środowiska na podstawie doświadczeń norweskich”, realizowanego w pierwszej edycji funduszy norweskich i EOG*

Beneficjent: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Partner projektu: Agencja ds. Klimatu i Zanieczyszczeń w Norwegii

Wartość projektu: 2 000 000 euro

Cel projektu: zwiększenie efektywności kontroli przeprowadzonych przez Inspekcję Ochrony Środowiska, poprzez wzrost wydajności i doskonalenie pracy inspektorów. Ponadto, duży nacisk zostanie położony na zwiększenie świadomości społecznej i działania edukacyjne w zakresie monitorowania środowiska oraz zintegrowanego planowania i kontroli.

4. *Model bazy danych przestrzennych dotyczących środowiska przyrodniczego wraz z systemem zarządzania w aspekcie kartograficznych opracowań tematycznych*

Beneficjent: Główny Urząd Geodezji i Kartografii

Partner projektu: Norweski Urząd ds. Kartografii

Wartość projektu: 4 000 000 euro

Cel projektu: opracowanie modelu bazy przestrzennych danych tematycznych dotyczących środowiska przyrodniczego, w szczególności obejmujących dane hydrograficzne i hydrologiczne wraz z systemem jego zarządzania.

www.mos.gov.pl/eog

2.1.4 Program: *Innowacje w zakresie zielonych technologii*

Operator: Innovation Norway

Wartość programu z funduszu norweskiego: 20 000 000 euro

Cel i obszary wsparcia

Program ma na celu rozwój zielonych przedsiębiorstw i wzrost ich konkurencyjności na rynku, w tym m.in. rozwój proekologicznych produktów i usług, opracowanie, wdrożenie i inwestycje w innowacyjne, przyjazne środowisku technologie, rozwój i wdrożenie proekologicznych procesów produkcyjnych, a także jako cele drugorzędne tworzenie „zielonych” miejsc pracy, weryfikacja, szkolenia i podnoszenie świadomości ekologicznej.

Ustalonym oczekiwanym rezultatem Programu jest „Realizacja możliwości biznesowych nakierowanych na uczynienie europejskiej gospodarki bardziej przyjaznej środowisku”. Wdrożone projekty mają zatem przyczynić się do poprawy sytuacji w zakresie wpływu przedsiębiorstwa na środowisko. Program przyczynia się także do większego wykorzystania technologii przyjaznych środowisku.

Wdrażanie programu następuje w wyniku otwartego naboru wniosków.

Program skierowany jest do małych i średnich przedsiębiorstw zarejestrowanych w Polsce. Instytucje badawcze, przedsiębiorstwa i klastry, zarówno w Polsce jak i Norwegii są kwalifikowalni jako partnerzy projektów.

www.norwaygrants-greeninnovation.no

● 2.2 Wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego

● 2.2.1 Program: *Obywatele dla Demokracji* (Fundusz dla organizacji pozarządowych)

Operator: Fundacja im. Stefana Batorego w imieniu Biura Mechanizmów Finansowych w Brukseli

Wartość programu z funduszy EOG: 37 000 000 euro

Poziom dofinansowania projektów: max. 90%

Cel i obszary wsparcia

Celem programu jest wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w budowaniu sprawiedliwości społecznej, demokracji i zrównoważonego rozwoju. Dotacje udzielane w ramach programu mają na celu: zwiększenie udziału obywateli w życiu publicznym, upowszechnianie wartości demokratycznych i praw człowieka, rozwój działalności rzeczniczej i kontroli obywatelskiej, wspieranie grup narażonych na wykluczenie, wzmocnienie kondycji organizacji pozarządowych i tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi trzeciego sektora.

Program zakłada udzielenie wsparcia w ramach tzw. programów tematycznych (partycypacja obywatelska, kontrola obywatelska, zwalczanie dyskryminacji, wykluczenia społeczne, dzieci i młodzież), systemowych (otoczenie prawne, misja i standardy, informacja i komunikacja, źródła finansowania, problemy „branżowe”) oraz w ramach współpracy dwustronnej. Organizacje składające wniosek na realizację projektów tematycznych i projektów systemowych mogą część dotacji przeznaczyć na wzmocnienie i rozwój organizacji.

Organizacje mogą ubiegać się o dotacje samodzielnie lub jako lider w partnerstwie z innymi podmiotami z Polski, z państw-darczyńców (Islandii, Liechtensteinu i Norwegii), z państw-beneficjentów Funduszy EOG oraz z krajów spoza Europejskiego Obszaru Gospodarczego graniczących z Polską (Białoruś, Rosja, Ukraina) lub z organizacjami międzyrządowymi.

● www.ngofund.org.pl

2.3 Rozwój społeczny i regionalny

2.3.1 Program: *Ograniczenie społecznych nierówności w zdrowiu*

Operator: Ministerstwo Zdrowia

Partnerstwo na poziomie programu: Norweski Dyrektoriat ds. Zdrowia (Norwegian Directorate of Health)

Wartość programu z funduszu norweskiego: 18 000 000 euro + 3 176 471 euro z polskiego budżetu państwa

Poziom dofinansowania projektów: max. 100%

Cel i obszary wsparcia

Celem programu jest rozpoznanie determinantów społecznych nierówności w zdrowiu oraz późniejsze opracowanie międzysektorowej strategii w zakresie zmniejszania tych nierówności, jak również opracowanie programów promocji zdrowia/profilaktyki zdrowotnej, mających na celu ograniczenie społecznych nierówności w zdrowiu.

Przykładowe determinanty społecznych nierówności w zdrowiu:

- **ogólne czynniki społeczno-gospodarcze** – np. niesprawiedliwy rozdział dochodów w społeczeństwie, nierówne szanse w szkole i w pracy, niewłaściwe warunki wychowywania dzieci, funkcjonowanie systemu ochrony zdrowia;
- **czynniki bezpośrednio związane z konkretnymi zachowaniami zdrowotnymi**, takie jak palenie tytoniu, nadużywanie alkoholu czy niewłaściwa dieta.

Projekt predefiniowany

Realizacja programu rozpocznie się od działań w ramach projektu predefiniowanego *Zmniejszanie społecznych nierówności w zdrowiu* o wartości 3 434 000 euro (kwota uwzględnia współfinansowanie krajowe).

Projekt jest realizowany przez Ministerstwo Zdrowia we współpracy z Norweskim Dyrektoriatem ds. Zdrowia. Efektem przedsięwzięcia będą: strategia międzysektorowa, mająca na celu zmniejszanie społecznych nierówności w zdrowiu, oraz modele oceny potrzeb zdrowotnych i programów promocji zdrowia oraz profilaktyki zdrowotnej. Ponadto przewiduje się przeprowadzenie szkoleń.

www.zdrowie.gov.pl

2.3.2 Program: *Poprawa i lepsze dostosowanie ochrony zdrowia do trendów demograficzno-epidemiologicznych*

Operator: Ministerstwo Zdrowia

Wartość programu z funduszy EOG oraz z funduszu norweskiego: 58 000 000 euro + 14 250 065 euro z polskiego budżetu państwa

Poziom dofinansowania projektów: max. 80%

Cel i obszary wsparcia

Wsparcie w ramach programu otrzymują tylko wyłonione w konkursie projekty mające na celu:

- poprawę opieki perinatalnej – zapobieganie, diagnostykę i leczenie w celu zwiększenia liczby urodzeń;
- lepsze dostosowanie opieki zdrowotnej w celu zaspokojenia potrzeb szybko rozwijającej się populacji chronicznie chorych i zależnych osób starszych;
- profilaktykę raka w celu zmniejszenia w Polsce zachorowalności na raka i wskaźnika umieralności.

Program zakłada inwestycje w infrastrukturę, zakup sprzętu, szkolenie personelu medycznego, jak również realizację programów promocji zdrowia i zapobiegania chorobom.

W ramach programu będzie można sfinansować realizację m.in. następujących działań:

- zakup sprzętu diagnostycznego i terapeutycznego;
- wspieranie podmiotów prowadzących działalność leczniczą poprzez budowę, rozbudowę, przebudowę lub renowację (modernizację);
- szkolenia dla personelu medycznego;
- edukację zdrowotną oraz promocja zdrowia;
- organizację edukacji zdrowotnej oraz wydarzeń związanych z promocją zdrowia;
- przeprowadzenie badań w ramach wdrożonych programów.

www.zdrowie.gov.pl

2.3.3 Program: *Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego*

Operator: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

Wartość programu z funduszy EOG: 9 544 500 euro + 1 449 212 euro z polskiego budżetu państwa

Poziom dofinansowania projektów: max. 85%, projekt predefiniowany: max 90%

Cel i obszary wsparcia

Celem programu jest osiągnięcie lepszej spójności społecznej i gospodarczej na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym poprzez wypracowanie mechanizmów efektywnej współpracy zarówno między samymi jednostkami samorządu terytorialnego, jak i tymi jednostkami oraz przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego czy przedsiębiorcami w celu podejmowania wspólnych decyzji dotyczących danego obszaru lub rozwiązywania istotnych dla danego terenu problemów.

Działania realizowane w ramach programu:

- opracowanie zintegrowanych strategii rozwoju dla całego obszaru miejskiego (miasta wraz z jego obszarem funkcjonalnym) w wymiarze ogólnym lub sektorowym (w tym analizy sektorowe i badania społeczne);
- opracowanie planów operacyjnych dla wdrożenia ww. strategii;
- stworzenie narzędzi dla wymiany doświadczeń między jednostkami samorządu terytorialnego;
- opracowanie zestawu rekomendacji legislacyjnych dla rządu wraz z uzasadnieniem.

Powyższe działania obejmują w sposób zintegrowany problemy/tematy, istotne dla samorządów i społeczności lokalnych, w szczególności:

- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
- lokalny rynek pracy;
- zadania oświatowo-edukacyjne;
- politykę mieszkaniową jako sposób na rozwiązywanie problemów społecznych i gospodarczych;
- kształtowanie przestrzeni publicznej, w tym zwłaszcza rewitalizację obszarów zdegradowanych i działania na rzecz rozwoju przestrzeni publicznych służące wzmocnieniu lokalnych więzi społecznych;
- problemy zmian demograficznych, w szczególności dostosowanie „oferty” miast do cyklu życia człowieka;
- partycypację społeczną – wzmocnienie udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji lokalnych;
- infrastrukturę transportową – rozwój infrastruktury miejskiej zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju;
- inne zagadnienia ważne dla rozwoju lokalnego danego obszaru, zwłaszcza w zakresie priorytetów funduszy strukturalnych UE na lata 2014-2020.

Projekt predefiniowany

W ramach programu realizowany jest projekt predefiniowany *Budowanie kompetencji do współpracy międzysamorządowej i międzysektorowej jako narzędzi rozwoju lokalnego i regionalnego*, który służył przygotowaniu potencjalnych beneficjentów do aplikowania w konkursie otwartym, a następnie będzie wspierał realizację wyłonionych w konkursie projektów. Projekt predefiniowany jest wdrażany w partnerstwie między Związkiem Miast Polskich oraz Związkiem Władz Lokalnych i Regionalnych w Norwegii. Całkowita wartość projektu predefiniowanego wynosi 2 535 111 euro.

www.eog.gov.pl

2.4 Dziedzictwo kulturowe

2.4.1 Program: *Konserwacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego*

Operator: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Wartość programu z funduszy norweskich i EOG: 70 000 000 euro + 11 823 529 euro z polskiego budżetu państwa

Poziom dofinansowania projektów: max. 85,55%

Cel i obszary wsparcia

Celem programu jest ochrona, zachowanie i udostępnianie dziedzictwa kulturowego przyszłym pokoleniom. Wsparcie nakierowane jest na projekty inwestycyjne z zakresu konserwacji i rewitalizacji dziedzictwa kulturowego (nieruchomego oraz ruchomego), dokumentowania historii kultury poprzez digitalizację zbiorów, jak również budowy i rozbudowy infrastruktury kultury o znacznym potencjale wpływu na rozwój społeczno-ekonomiczny.

W ramach programu współfinansowane będą następujące typy działań:

- rewitalizacja, konserwacja, renowacja i adaptacja na cele kulturalne historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z otoczeniem (zakup wyposażenia może stanowić integralną część projektu);
- budowa, rozbudowa, remonty i przebudowa instytucji kultury (zakup wyposażenia może stanowić integralną część projektu);
- konserwacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych księgozbiorów, zbiorów piśmienniczych, archiwaliów i zbiorów audiowizualnych, w tym filmowych (zakup wyposażenia może stanowić integralną część projektu);
- rozwój zasobów cyfrowych w dziedzinie kultury, w tym: digitalizacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych księgozbiorów, zbiorów piśmienniczych, archiwaliów i zbiorów audio, audiowizualnych i filmowych oraz tworzenie wirtualnych instytucji kultury (zakup wyposażenia może stanowić integralną część projektu).

Uprawnieni beneficjenci:

- państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- publiczne szkoły artystyczne i uczelnie artystyczne;
- archiwa państwowe;
- uczelnie publiczne;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich związki;
- kościoły i związki wyznaniowe;
- organizacje pozarządowe ze sfery kultury.

5% alokacji przeznaczone jest na realizację projektów z zakresu dokumentacji historii kultury, w tym mniejszości etnicznych i narodowych.

Projekt predefiniowany

Ponadto, z budżetem 3 mln euro realizowany jest projekt predefiniowany *Żydowskie Dziedzictwo Kulturowe*. Obejmuje on pięć głównych komponentów (i jeden wspierający), w ramach których realizowane są działania obejmujące tworzenie materiałów edukacyjnych oraz scenariuszy lekcji dla dzieci i młodzieży, organizowanie lekcji i warsztatów dla młodzieży szkolnej, w tym szczególnie ze środowisk mniej uprzywilejowanych, program szkoleń dla nauczycieli i edukatorów, pozyskanie i utrwalenie szczególnie cennych świadectw mówionych świadków historii, warsztaty i projekty interdyscyplinarne o charakterze antydyskryminacyjnym, panele dyskusyjne, działania artystyczne, wystawy edukacyjne oraz rozwój nowoczesnych narzędzi edukacyjnych.

www.eog2016.mkidn.gov.pl

● 2.4.2 Program: *Promowanie różnorodności kulturowej i artystycznej w ramach europejskiego dziedzictwa kulturowego*

Operator: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Partnerstwo na poziomie programu: Norweska Rada Sztuki (Arts Council Norway)

Wartość programu z funduszy EOG: 10 000 000 euro + 1 111 111 euro z polskiego budżetu państwa

Poziom dofinansowania projektów: max. 90%

Cel i obszary wsparcia

Program ma na celu rozwój kontaktów w zakresie wymiany kulturalnej oraz wymianę dobrych praktyk z tego obszaru pomiędzy Polską a państwami-darczyńcami: Islandią, Liechtensteinem i Norwegią. Partnerstwo w projektach zgłaszanych w konkursie **jest wymagane.**

Realizowane projekty wpisują się w następujące obszary tematyczne:

- edukacja artystyczna i kulturalna;
- dziedzictwo kulturowe;
- muzyka i sztuki sceniczne;
- sztuki plastyczne i wizualne.

Współfinansowane są następujące typy działań:

- organizacja wystaw, spektakli, koncertów, festiwali (w tym filmowych) i innych wydarzeń artystycznych;
- wspieranie współpracy oraz wymiany artystów w zakresie m.in. sztuk plastycznych, sztuk scenicznych, muzyki, fotografii, filmu i innych;
- wspieranie współpracy szkół artystycznych i uczelni artystycznych;
- współpraca ekspertów w dziedzinie nowoczesnych technik, dokumentacji, ochrony, konserwacji i promocji dziedzictwa kulturowego, zwalczania nielegalnego wywozu i wwozu oraz handlu skarbami kultury, zarządzania dziedzictwem narodowym;
- współpraca międzyinstytucjonalna instytucji kultury i archiwów.

● www.eog2016.mkidn.gov.pl

● 2.5 Badania naukowe i stypendia

2.5.1 Program: *Polsko-Norweska Współpraca Badawcza*

Operator: Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

Partnerstwo na poziomie programu: Norweska Rada Badań (Norwegian Research Council)

Wartość programu z funduszu norweskiego: 62 830 000 euro + 11 087 647 euro z polskiego budżetu państwa

Poziom dofinansowania projektów: max. 100%

Cel i obszary wsparcia

Celem programu jest zmniejszenie różnic ekonomicznych i społecznych oraz propagowanie współpracy bilateralnej poprzez popularyzację i wsparcie badań naukowych. Partnerstwo z podmiotem norweskim w zgłaszanych w konkursie projektach jest wymagane.

Obszary priorytetowe programu zakładają finansowanie badań naukowych i prac rozwojowych z zakresu:

- ochrony środowiska;
- zmian klimatycznych, w tym badań polarnych;
- zdrowia;
- nauk społecznych z uwzględnieniem tematyki migracji;
- promowania równości płci oraz równowagi między życiem zawodowym a prywatnym.

Program jest ukierunkowany na wzmacnianie współpracy dwustronnej między Polską a Norwegią. Mechanizmem intensyfikującym współpracę jest m.in. komponent mobilnościowy umożliwiający polskim i norweskim partnerom projektów B+R skorzystanie z doświadczenia oraz infrastruktury badawczej partnera.

Ponadto, kwota ponad 2 300 000 euro została przeznaczona na tzw. Fundusz Małych Grantów, który wspiera projekty badawcze realizowane przez kobiety w najmniej sfeminizowanym obszarze nauk technicznych. Dzięki temu kobiety będą miały możliwość wzmocnienia kompetencji oraz dorobku uprawniającego do uzyskania stopnia doktora, doktora habilitowanego lub tytułu profesora.

Zasadniczym kryterium oceny w odniesieniu do wszystkich obszarów tematycznych będzie wartość naukowa projektu oraz dodatkowo – dla projektów o charakterze aplikacyjnym – innowacyjność rozwiązania.

Ponadto program zakłada uruchomienie otwartego naboru wniosków na projekty z zakresu technologii CCS – dotyczącej wychwytywania i składowania dwutlenku węgla.

www.ncbir.pl

2.5.2 Program: *Fundusz Stypendialny i Szkoleniowy*

Operator: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Partnerzy na poziomie programu: Norweskie Centrum Współpracy Międzynarodowej w Edukacji – SIU (Norwegian Centre for International Cooperation in Education), Islandzkie Centrum Badań – RANNIS (Icelandic Centre for Research), Agencja ds. Kształcenia Międzynarodowego – AIBA w Liechtensteinie (National Agency for International Education Affairs)

Wartość programu z funduszy EOG oraz z funduszu norweskiego: 15 000 000 euro + 1 666 667 euro z polskiego budżetu państwa

Poziom dofinansowania projektów: max. 100%

Cel i obszary wsparcia

Celem Funduszu jest wzmacnianie potencjału ludzkiego oraz poszerzanie wiedzy poprzez:

- zwiększenie mobilności studentów oraz pracowników uczelni wyższych pomiędzy Polską a państwami-darczyńcami;
- rozszerzenie oraz pogłębienie współpracy instytucjonalnej i partnerstw pomiędzy instytucjami działającymi w sferze edukacji (na poziomie szkolnictwa: podstawowego, wyższego, zawodowego oraz osób dorosłych) w Polsce oraz na obszarze państw-darczyńców.

Rodzaje i zakres wspieranych projektów

Działanie I Mobilność Studentów i Pracowników Uczelni

Celem tego działania jest wspieranie wymiany studentów oraz pracowników szkół wyższych między instytucjami edukacyjnymi w Polsce oraz w państwach-darczyńcach: Islandii, Liechtensteinie i Norwegii.

Uprawnieni beneficjenci: Uczelnie posiadające Kartę Uczelni Erasmusa.

Działanie II Wizyty Przygotowawcze

Celem tego działania jest wspieranie tworzenia i rozwoju współpracy pomiędzy instytucjami z Polski oraz państw-darczyńców z myślą o przyszłej współpracy, zwłaszcza w kontekście składania wniosków w ramach działań objętych przez Fundusz.

Uprawnieni beneficjenci: Instytucje z sektora edukacji formalnej z Polski i instytucje z państw-darczyńców.

Działanie III Współpraca Instytucjonalna

Działanie wspiera dwustronne lub wielostronne projekty, mające na celu realizację wspólnych (polskich i instytucji z państw-darczyńców) inicjatyw na wszystkich poziomach edukacji (np. rozwoju nowych narzędzi i metod nauczania, projektów szkolnych, seminariów, konferencji, publikacji itp.).

Uprawnieni beneficjenci: Wszystkie szkoły i instytucje zaangażowane w edukację formalną.

Działanie IV Rozwój Polskich Uczelni

Działanie wspiera projekty mające na celu poprawę nauczania i kształcenia na polskich uczelniach oraz prowadzące do umiędzynarodowienia polskich szkół wyższych.

Uprawnieni beneficjenci: Polskie szkoły wyższe.

www.fss.org.pl

2.6 Schengen i sprawy wewnętrzne

2.6.1 Program: *Współpraca w obszarze Schengen i walka z przestępczością transgraniczną i zorganizowaną, w tym przeciwdziałanie handlowi ludźmi oraz migracjom grup przestępczych*

Operator: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Wartość programu z funduszu norweskiego: 10 000 000 euro + 1 764 706 euro z polskiego budżetu państwa

Poziom dofinansowania projektów: max. 85%

Cel i obszary wsparcia

Program umożliwi wzrost bezpieczeństwa mieszkańców poprzez poprawę wydajności współpracy w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej (w tym handlu ludźmi) pomiędzy organami ścigania państw członkowskich strefy Schengen. Ma na celu wzmocnienie zdolności polskich służb w walce z przestępczością transgraniczną i zorganizowaną, w tym, w przeciwdziałaniu handlowi ludźmi.

Osiągnięcie zakładanego celu ma przynieść realizacja następujących działań:

- rozwój i doskonalenie struktur, systemów i urządzeń technicznych w celu poprawy wdrożenia dorobku Schengen;
- poprawa zdolności do zapobiegania i zwalczania transgranicznej i zorganizowanej przestępczości, w tym handlu ludźmi i wędrownych migracji grup przestępczych;
- poprawa współpracy pomiędzy organami i zainteresowanymi stronami, w tym organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy ofiarom handlu ludźmi.

Projekt predefiniowany

W ramach programu wdrażane są dwa projekty predefiniowane:

1. *Poprawa zdolności Polski do walki z handlem ludźmi*

Beneficjent: Departament Polityki Migracyjnej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Partner projektu z państw darczyńców: Rada Europy

Całkowity szacowany koszt projektu: 500 000 euro

Celem projektu jest kontynuacja rekomendacji dokonanych przez Radę Europy, w szczególności zawartych w raporcie ewaluacyjnym Greta dotyczącym Polski.

2. *Poprawa współpracy w zakresie krajowych struktur powołanych do walki z handlem ludźmi*

Beneficjent: Departament Polityki Migracyjnej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Partner projektu: Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji

Całkowity szacowany koszt projektu: 500 000 euro

Celem projektu jest utworzenie regionalnych struktur współpracy do walki z handlem ludźmi i organizacja konferencji z IOM dotyczącej przeciwdziałania handlowi ludźmi w krajach partnerstwa wschodniego.

www.fundusze.msw.gov.pl

2.6.2 Program: Budowanie potencjału instytucjonalnego i współpraca w obszarze wymiaru sprawiedliwości / Poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości

Operator: Ministerstwo Sprawiedliwości

Partnerstwo na poziomie programu: Norweska Krajowa Administracja Sądów (Norwegian National Courts Administration)

Wartość programu z funduszu norweskiego: 14 000 000 euro + 2 470 589 euro z polskiego budżetu państwa

Poziom dofinansowania projektów: max. 85%

Cel i obszary wsparcia

Celem programu jest poprawa przejrzystości i efektywności systemu sprawiedliwości. Zakładane cele programu obejmują:

- poprawę efektywności sądów, w tym rozwój systemu zarządzania sprawami sądowymi;
- wzrost kompetencji osób przynależących do wymiaru sprawiedliwości;
- poprawę dostępu do sprawiedliwości, szczególnie dla grup wrażliwych (np. ofiar przestępstw, nieletnich, mniejszości);
- alternatywne rozstrzyganie sporów.

Program będzie wdrażany w oparciu o 4 moduły tematyczne odpowiadające zakładanym celom. Moduły będą się składać z predefiniowanych projektów wdrażanych przez jednostki organizacyjne Ministerstwa Sprawiedliwości, których zakres kompetencji pokrywa się z działaniami zaplanowanymi dla poszczególnych projektów.

Projekty predefiniowane

1. Poprawa zdolności administracyjnych sądów, w tym systemów informatycznych

Beneficjent: Departament Informatyzacji i Rejestrów Sądowych w Ministerstwie Sprawiedliwości

Wartość projektu: 4 690 000 euro

Celem przedsięwzięcia jest ułatwienie i rozpowszechnienie dostępu do wymiaru sprawiedliwości, przyspieszenie dostępu do rejestrów sądowych, zastosowanie komunikacji strony z sądem drogą elektroniczną oraz upowszechnienie pism procesowych oraz dokumentacji pochodzących z sądu w formie elektronicznej poprzez budowę scentralizowanego systemu zarządzania tożsamością.

2. Informatyczne centra archiwalne dla sądów powszechnych – system zarządzania aktami sądowymi

Beneficjent: Departament Sądów, Organizacji i Analiz Wymiaru Sprawiedliwości w Ministerstwie Sprawiedliwości

Wartość projektu: 3 340 000 euro

Celem projektu jest poprawa wydajności systemów sądownictwa, w tym rozwój systemów związanych z prowadzeniem spraw sądowych.

3. Nowoczesne metody zarządzania sądami (wdrożenie)

Beneficjent: Departament Sądów, Organizacji i Analiz Wymiaru Sprawiedliwości w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Partner projektu: Norweska Krajowa Administracja Sądów

Wartość projektu: 4 400 000 euro

Celem projektu jest poprawa wydajności systemów sądownictwa oraz zwiększenie kompetencji pracowników systemu sądownictwa.

4. Wzmocnienie pozycji pokrzywdzonych przestępstwem i wsparcie świadków w postępowaniu karnym

Beneficjent: Departament Praw Człowieka w Ministerstwie Sprawiedliwości

Partner projektu: Norweska Krajowa Administracja Sądów

Wartość projektu: 1 010 000 euro

Celem projektu jest zwiększanie dostępu do wymiaru sprawiedliwości, w tym dla tzw. grup wrażliwych (np. ofiar, nieletnich, mniejszości).

5. Edukacja szkolna przeciw wykluczeniu społecznemu

Beneficjent: Biuro Ministra – komórka organizacyjna w Ministerstwie Sprawiedliwości

Wartość projektu: 610 000 euro

Celem projektu jest zwiększanie dostępu do wymiaru sprawiedliwości, w tym dla tzw. grup wrażliwych (np. ofiar, nieletnich, mniejszości).

6. Propagowanie alternatywnych metod rozwiązywania sporów

Beneficjent: Departament Praw Człowieka w Ministerstwie Sprawiedliwości

Partner projektu: Norweska Krajowa Administracja Sądów

Wartość projektu: 720 000 euro

Celem projektu jest propagowanie alternatywnych metod rozwiązywania sporów.

www.ms.gov.pl

2.6.3 Program: Wsparcie Służby Więziennej, w tym sankcji pozawięziennych

Operator: Centralny Zarząd Służby Więziennej

Partnerstwo na poziomie programu: Norweskie Służby Więzienne (Norwegian Correctional Services)

Wartość programu z funduszu norweskiego: 13 000 000 euro + 2 294 118 euro z polskiego budżetu państwa

Poziom dofinansowania projektów: max. 85%

Cel i obszary wsparcia

Głównym celem programu jest poprawa systemu więziennictwa zgodnie z międzynarodowymi instrumentami praw człowieka. Program realizowany jest poprzez projekty predefiniowane, wdrażane przez komórki merytoryczne Centralnego Zarządu Służb Więziennej, Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej.

Działania realizowane w ramach projektów predefiniowanych służą zwiększeniu kompetencji osadzonych oraz pracowników i funkcjonariuszy Służby Więziennej, a także częstszemu stosowaniu rozwiązań alternatywnych w stosunku do kary pozbawienia wolności.

Projekty predefiniowane

1. Realizacja szkoleń podnoszących kompetencje społeczno-zawodowe więźniów oraz stworzenie warunków ułatwiających podtrzymywanie więzi rodzinnych w celu zwiększenia efektywności ich powrotu do społeczeństwa po zakończeniu odbywania kary

Beneficjent: Biuro Penitencjarne Centralnego Zarządu Służby Więziennej

Wartość projektu: 1 451 823 euro

Celem projektu jest zwiększenie kompetencji osadzonych.

2. *Realizacja szkoleń kadry Służby Więziennej podnoszących kwalifikacje zawodowe w celu zapewnienia właściwego poziomu stosowania kary pozbawienia wolności zgodnie z międzynarodowymi zasadami praw człowieka*

Beneficjent: Biuro Kadr i Szkolenia Centralnego Zarządu Służby Więziennej

Partner projektu: Norweskie Służby Więzienne – Ośrodek Szkolenia Kadr

Wartość projektu: 2 966 584 euro

Celem projektu jest zwiększenie kompetencji kadry Służby Więziennej poprzez stworzenie możliwości dla doskonalenia zawodowego kadry współpracującej w sposób bezpośredni z osobami pozbawionymi wolności.

3. *Realizacja szkoleń kadry Służby Więziennej ukierunkowanych na podniesienie umiejętności służących prawidłowemu wykonywaniu obowiązków służbowych*

Beneficjent: Biuro Kadr i Szkolenia Centralnego Zarządu Służby Więziennej

Wartość projektu: 766 587 euro

Celem projektu jest zwiększenie kompetencji kadry Służby Więziennej poprzez stworzenie możliwości dla doskonalenia zawodowego ww. kadry w formie szkoleń, kursów specjalistycznych oraz studiów podyplomowych ukierunkowanych na podniesienie umiejętności, służących prawidłowemu wykonywaniu obowiązków służbowych.

4. *Wzmocnienie systemu działania Grup Interwencyjnych Służby Więziennej i Grup Konwojowych oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych funkcjonariuszy działu ochrony*

Beneficjent: Biuro Ochrony i Spraw Obronnych Centralnego Zarządu Służby Więziennej

Wartość projektu: 1 246 833 euro

Celem projektu jest zwiększenie kompetencji funkcjonariuszy Służby Więziennej dla skuteczniejszej realizacji zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa w jednostkach penitencjarnych dzięki przeszkoleniu i wyposażeniu funkcjonariuszy działu ochrony.

5. *Utworzenie i wdrożenie systemów teleinformatycznych służących podniesieniu poziomu zarządzania jednostkami penitencjarnymi*

Beneficjent: Biuro Informatyki i Łączności Centralnego Zarządu Służby Więziennej

Wartość projektu: 3 925 187 euro

Celem projektu jest zwiększenie kompetencji kadry Służby Więziennej poprzez stworzenie możliwości jej doskonalenia zawodowego w formie szkoleń, kursów specjalistycznych oraz studiów podyplomowych w zakresie obsługi systemu elektronicznego obiegu dokumentów oraz systemu służącego zarządzaniu zasobami ludzkimi, które wdrożone zostaną w strukturach Służby Więziennej w latach 2011-2014.

6. *Wzmocnienie sprzętowe i modernizacja systemu kształcenia kadry Służby Więziennej w ramach szkół resortowych*

Beneficjent: Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu będący jednostką organizacyjną Służby Więziennej

Partner projektu: Norweskie Służby Więzienne – Ośrodek Szkolenia Kadr

Wartość projektu: 586 035 euro

Celem projektu jest stworzenie możliwości dla doskonalenia zawodowego kadry Służby Więziennej w formie e-learningu i b-learningu oraz zwiększenie kompetencji pracowników i funkcjonariuszy administrujących tymi systemami oraz obsługującymi system „Słuchacz”. Zakłada się również realizację szkoleń ochronnych.

7. *Upowszechnienie stosowania kar nieizolacyjnych i środków probacyjnych w systemie sądownictwa karnego*

Beneficjent: Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji w Ministerstwie Sprawiedliwości

Wartość projektu: 3 520 610 euro

Celem projektu jest częstsze stosowanie rozwiązań alternatywnych w stosunku do kary pozbawienia wolności poprzez poprawę skuteczności wymiaru sprawiedliwości i struktury orzekanych kar dzięki udzieleniu wsparcia sędziom, prokuratorom, kuratorom, pracownikom samorządowym oraz pracownikom jednostek, w których kara ograniczenia wolności oraz kara zastępcza pracy społecznie użytecznej są wykonywane.

2.6.4 Program: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i przemocy ze względu na płeć

Operator: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Wartość programu z funduszu norweskiego: 3 000 000 euro + 529 412 euro z polskiego budżetu państwa

Poziom dofinansowania projektów: max. 85%

Cel i obszary wsparcia

Głównym celem programu jest stworzenie płaszczyzny współpracy pomiędzy urzędami centralnymi a jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami pozarządowymi, które bezpośrednio pracują z osobami dotkniętymi przemocą. Podniesienie kompetencji służb wykonujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy przyczyni się z kolei do lepszego świadczenia usług w tym zakresie oraz stworzenia systemu reagowania na przemoc. Rozszerzenie działań skierowanych do osób stosujących przemoc doprowadzi do bardziej skutecznej ochrony ofiar, zmiany postaw i zachowań sprawców, co w konsekwencji pozwoli na powrót do prawidłowych relacji rodzinnych i społecznych.

Projekty predefiniowane – działania na szczeblu centralnym

Realizację programu na szczeblu centralnym prowadzi się w obszarach: zwiększenia wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie, podnoszenia świadomości i wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie, podnoszenia kompetencji i profesjonalizacja służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie, zwiększenia skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Na szczeblu centralnym realizowane są następujące projekty predefiniowane o charakterze ogólnopolskim:

1. *Rodzina polska – wolna od przemocy*

Beneficjent: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Partner projektu: Rada Europy

Wartość projektu: 977 353 euro

Celem projektu jest przeprowadzenie badań porównawczych nt. zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce, przeprowadzenie ogólnokrajowej kampanii społecznej oraz szkoleń dla profesjonalistów nt. współpracy międzyinstytucjonalnej zgodnie ze standardami Rady Europy.

2. *Wzmocnienie działań na rzecz ofiar przemocy w rodzinie*

Beneficjent: Ministerstwo Sprawiedliwości

Wartość projektu: 700 000 euro

Projekt ma na celu przeprowadzenie szkoleń dla osób pracujących w ośrodkach pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz dla osób pokrzywdzonych przestępstwem.

3. *Stop przemocy – druga szansa*

Beneficjent: Centralny Zarząd Służby Więziennej.

Wartość projektu: 700 000 euro

Projekt ma na celu przeprowadzenie:

- szkoleń dla osób prowadzących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie,
- programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie osadzonych w zakładach karnych.

Działania na szczeblu lokalnym realizowane są poprzez Fundusz Małych Grantów.

● 2.7 Godna praca i dialog trójstronny

● 2.7.1 Program: *Fundusz na rzecz godnej pracy i dialogu trójstronnego*

Operator: Fundusz działa w 12 państwach beneficjentach i jest zarządzany przez wspólnego Operatora – norweską instytucję Innovation Norway

Wartość programu z funduszu norweskiego: alokacja dla Polski - 3 112 000 euro

Poziom dofinansowania projektów: max. 90%

Cel i obszary wsparcia

Celem programu jest promowanie dialogu społecznego dotyczącego kwestii godnej pracy i poprawa współpracy trójstronnej pomiędzy organizacjami pracodawców, związkami zawodowymi i władzą publiczną we wspieraniu sprawiedliwego i zrównoważonego rozwoju społecznego i ekonomicznego.

W efekcie planowane jest:

- udoskonalenie struktury oraz praktyki dialogu społecznego i trójstronnego;
- zwiększenie świadomości korzyści płynących z godnej pracy.

Typy inicjatyw:

- szkolenia i wzmacnianie kompetencji dla tworzenia i działania struktur dialogu społecznego;
- przedsięwzięcia mające na celu promowanie dialogu trójstronnego i godnej pracy, jak również inicjatyw z zakresu dialogu dwustronnego w ramach branż i sektorów;
- inicjatywy wzmacniające równowagę pomiędzy życiem i pracą zawodową (work-life balance) i przeciwdziałające dyskryminacji w miejscu pracy;
- przedsięwzięcia w zakresie ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i środowiska w miejscu pracy;
- inicjatywy wzmacniające równość płci w miejscu pracy i zarządach firm;
- działania informacyjne i wzmacniające świadomość oraz budowanie partnerstw pomiędzy partnerami społecznymi i organizacjami sektora publicznego i prywatnego, włączając w to organizacje pozarządowe;
- działania partnerów społecznych promujące zatrudnienie, edukację, szkolenie, mieszkalnictwo, niedyskryminację, zwalczanie ubóstwa, zdrowie, bezpieczeństwo i ochronę socjalną.

● www.decentwork.no

● 3. Krajowy Punkt Kontaktowy funduszy norweskich i EOG

Krajowy Punkt Kontaktowy

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
Departament Programów Pomocowych
ul. Wspólna 2/4
00-926 Warszawa

Tel.: +48 22 273 78 00
Fax: +48 22 273 89 13
e-mail: eog@mir.gov.pl
www.mir.gov.pl
www.eog.gov.pl

Więcej informacji na temat II edycji funduszy norweskich i EOG znajduje się na stronach internetowych:

- Krajowego Punktu Kontaktowego www.eog.gov.pl
- operatorów programów – adresy stron znajdują się przy opisie programów w poszczególnych rozdziałach niniejszego Przewodnika.
- Biura Mechanizmów Finansowych w Brukseli www.eeagrants.org
- Ambasady Królestwa Norwegii w Polsce www.amb-norwegia.pl

